

30 grudnia 2019 r.

EMERYTURY PROPORCJONALNE ABSURD I CHAOS BIUROKRATYCZNO-SĄDOWY

CZĘŚĆ I

Czy nieprzestrzeganie przez ZUS umowy między Polską i USA o zabezpieczeniu społecznym wynika z bałaganu, czy też ze świadomego działania?

Działacze polonijni od wielu lat, poprzez Sejmową Komisję Łączności z Polakami za Granicą, Marszałka Senatu, Ambasadora RP w USA i Premiera próbują zwrócić uwagę Rządu Rzeczypospolitej Polskiej na bezzasadne odmowy przez Ministerstwo Rodziny Pracy i Polityki Społecznej (MRPiPS) i ZUS prawa do wyboru emerytury proporcjonalnej, które przysługuje polskim emerytom posiadającym amerykańskie okresy ubezpieczenia.

Osobom otrzymującym jednocześnie pełną polską emeryturę i pełne świadczenie amerykańskie z „Social Security” (SS), pomniejsza się świadczenie z SS (max. o 50% wartości polskiej emerytury) z tytułu tzw. „Windfall Elimination Provision” (WEP). Jest to szczególnie krzywdzące i niesprawiedliwe dla osób otrzymujących małe emerytury amerykańskie i małe emerytury polskie.

Emerytura proporcjonalna ustalona zgodnie z umową z dnia 2 kwietnia 2008 r. o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, w oparciu o prawo amerykańskie, chroni polskich emerytów od potrąceń (WEP) z emerytury z SS w USA.

Według umowy tej, jak wynika z Art.9. pkt 3 i 4, ZUS zobowiązany jest do obliczania dwóch świadczeń, świadczenia pełnego (opartego wyłącznie na prawie polskim i polskich okresach ubezpieczenia) oraz świadczenia proporcjonalnego (opartego na łączeniu okresów ubezpieczenia w Polsce i USA), spośród których świadczeniobiorca ma prawo wyboru jednego świadczenia.

Umowa ta nie zmienia wewnętrznych przepisów obu stron. Polska strona nie może wpływać na zmianę amerykańskich przepisów o WEP ale też **strona amerykańska nie może wpływać na zmianę przepisów polskiej ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, pozwalających zainteresowanym na wybór jednego ze świadczeń w przypadku zbiegu dwóch polskich świadczeń emerytalnych (Art.95.1.).**

ZUS potwierdził właściwą interpretację Art. 9. pkt 3 i 4 umowy w swojej publikacji na stronach internetowych konsulatów RP w USA, dostępnej tam do końca 2018r. (patrz poniżej)

W informacji na temat realizacji polsko-amerykańskiej umowy o zabezpieczeniu społecznym ZUS wyjaśniał:

„DNI PORADNICTWA ZUS - MAJ 2018”

„Należy zauważyć, że wybór przez ZUS świadczenia korzystniejszego kwotowo (w wyższym wymiarze) spośród świadczeń ustalonych na podstawie umowy w wysokości pełnej (emerytura krajowa na podstawie tylko polskich okresów ubezpieczenia) lub w wysokości

częściowej (emerytura proporcjonalna na podstawie łączonych okresów ubezpieczenia w Polsce i w USA), nie ogranicza prawa świadczeniobiorcy do wyboru innego świadczenia jeżeli uzna on takie rozwiązanie za korzystniejsze z innych powodów.

W świetle powyższej informacji, niezrozumiałą staje się decyzja ZUS w sprawie emerytury proporcjonalnej. **Odmawiając polskim emerytom prawa do emerytury proporcjonalnej, ZUS absurdalnie przeczy swojej własnej informacji, dotyczącej interpretacji Art. 9. pkt 3 i 4 umowy między Polską a USA, publikowanej na stronach internetowych konsulatów polskich w USA.**

Czy MRPiPS, odmawiając prawa do emerytury proporcjonalnej, jest świadome tego, że **„Social Security Administration” (SSA) w USA stosuje zasadę korzystności i przyznaje niższe emerytury proporcjonalne zamiast pełnych**, chroniąc w ten sposób świadczeniobiorców przed niekorzystnym potrąceniem WEP?

W amerykańskich przepisach o stosowaniu WEP w “Program Operational Manual System (POMS)” obowiązuje zasada (*patrz załącznik), która w oparciu o umowę z USA (Art.7.2. - patrz poniżej) i polską ustawę emerytalną (Art.95.1.) powinna być również stosowana przez MRPiPS oraz ZUS.

W skrócie. Zwykle pełna emerytura amerykańska (tak jak polska) jest większa od emerytury proporcjonalnej. Jednak jeżeli nabycie prawa do pełnej emerytury z SS uruchamia potrącenie WEP, krótko powoduje, że pełna emerytura staje się niższa od emerytury proporcjonalnej, to wg. POMS należy wypłacać emeryturę proporcjonalną.

Art. 7. 2. umowy w „Postanowieniach Wspólnych” mówi: *„Zdarzenia mające wpływ na prawo, zmniejszenie, zawieszenie lub wysokość świadczeń, które miały miejsce na terytorium jednej Strony, są uwzględniane, tak jakby miały miejsce na terytorium drugiej Strony.”*

Tak więc, nie tylko w oparciu o Art. 95. 1. ustawy ale też zgodnie z Art. 7.2 umowy, **ZUS powinien stosować w Polsce zasadę korzystności emerytury proporcjonalnej, zwalniającej od potrąceń WEP, tak jak czyni to SSA w USA.**

CZĘŚĆ II

W związku z absurdalną sytuacją stworzoną przez ZUS należałoby zadać kilka pytań.

Dlaczego i w oparciu o co ZUS odmawia prawa do emerytury proporcjonalnej wynikającego, jak sam potwierdza w swojej informacji, z umowy z dnia 2 kwietnia 2008 r. o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki?

ZUS bezpodstawnie odmawia prawa do emerytury proporcjonalnej od dnia wejścia w życie umowy w 2009 r., ale dopiero dnia 22 kwietnia 2013r., Dyrektor Departamentu Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego Robert Wójcik w liście (DSZ.I.5551-2-10-JK/13) do SSA przesłał potwierdzenie rzekomego właściwego rozumienia postanowienia Art. 9. Pkt. 3 umowy.

W liście tym Dyrektor R. Wójcik radykalnie zmienił interpretację Art. 9. Pkt. 3. Umowy wyjaśniając, że w przypadku ustalania wysokości świadczenia wyłącznie z zastosowaniem polskiego ustawodawstwa zawsze będzie przyznawane świadczenie pełne, którego wysokość zawsze będzie korzystniejsza (wyższa kwotowo) od wysokości świadczenia proporcjonalnego.

Dyrektor R. Wójcik ignorując Art.95.1. ustawy (prawo wyboru świadczenia) i przyjmując błędną interpretację słowa „korzystniejsza” jako „wyższa kwotowo” sprawił, że Art.9.pkt.3 umowy przestał mieć znaczenie, stał się martwy (nigdy nie będzie możliwe przyznanie świadczenia proporcjonalnego) (**patrz załącznik).

W czym interesie działał Dyrektor R. Wójcik?

Wyjaśnienie znajduje się w odpowiedzi Dyrektora Departamentu Rent Zagranicznych ZUS Andrzeja Szybkie na pytanie Elżbiety Baumgartner (autorki wielu książek-poradników): „... **Niedopuszczalna jest interpretacja umowy z USA, która zwalniałaby ZUS z obowiązku wypłacania wyższego świadczenia pełnego i pozwalałaby przyznawać niższe świadczenie proporcjonalne kosztem obciążenia wyższym świadczeniem strony amerykańskiej. ...**” (Artykuł- Elżbiety Baumgartner z 7 paźdz. 2018 r.)

Wynika z tego, że Dyrektor R. Wójcik zmieniając umowę działał nie tylko w interesie strony amerykańskiej ale równocześnie działał na szkodę strony polskiej zwiększając obciążenie budżetu Państwa, przez przyznawanie wyższych kwotowo (pełnych) świadczeń emerytalnych, wbrew woli świadczeniobiorców. Działał też na szkodę polskich emerytów przez odmawianie im prawa do wyboru świadczenia proporcjonalnego powodując tym samym pomniejszenie ich emerytury z Social Security.

Czy Dyrektor R. Wójcik miał prawo zmienić umowę i czy ta zmiana jest prawomocna?

Dyrektor R. Wójcik miał prawo prowadzić konsultacje dotyczące interpretacji umowy ze stroną amerykańską (Art. 20 umowy). Powinien był jednak wyjaśnić stronie amerykańskiej stosowanie Art.9. 3. zgodnie z informacją zamieszczoną przez ZUS na stronach internetowych konsulatów polskich w USA, publikowanych tam do końca 2018r. (10 lat po podpisaniu umowy).

Czy Dyrektor R. Wójcik miał prawo zmieniać umowę, eliminując z niej prawo do wyboru emerytury proporcjonalnej, co było w jawnej sprzeczności z oficjalną informacją ZUS na ten temat i czyniąc przez to Art. 9. 3 umowy martwym (bez możliwości zastosowania)?

Ponieważ wszelkie zmiany do umowy mogą być wprowadzane na podstawie umów uzupełniających (a nie konsultacji między stronami) (Art. 21 umowy), w związku z tym należy przypuszczać, że radykalne zmiany wprowadzone przez Dyrektora R. Wójcika nie mają mocy prawnej.

CZĘŚĆ III

Prawo do emerytury proporcjonalnej w świetle wyroków polskich Sądów

(stan na dzień 9 maja 2019 r. – w oparciu o odpowiedź na interpelację nr 30790 Poseł na Sejm RP Małgorzaty Wypych)

1. Należy podkreślić, że prawo do emerytury proporcjonalnej dla polskich emerytów posiadających okresy ubezpieczenia w USA znalazło potwierdzenie w uzasadnieniach siedmiu (7) wyroków Sądów Apelacyjnych (patrz poniżej), które zmieniły decyzję ZUS przyznając rację osobom składającym wnioski o emeryturę proporcjonalną na podstawie umowy polsko-amerykańskiej o zabezpieczeniu społecznym.
  - Sygn. akt III AUa 2095/14 z dnia 06.05.2016 r.
  - Sygn. akt III AUa 1706/14 z dnia 13.05.2016 r.
  - Sygn. akt III AUa 206/15 z dnia 08.09.2016 r.
  - Sygn. akt III AUa 94/16 z dnia 09.05.2017 r.
  - Sygn. akt III AUa 105/16 z dnia 18.05.2017 r.

- Sygn. akt III AUa 402/16 z dnia 19.07.2017 r.
- Sygn. akt XIV U 972/17 z dnia 14.09.2017 r.

2. **SN orzeczeniem z 28 listopada 2017 r.** (sygn. akt II UK 13/17) odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej organu rentowego do rozpoznania, **utrzymując korzystny dla zainteresowanego emeryta wyrok Sądu Apelacyjnego, pozwalający na wybór emerytury proporcjonalnej.**
3. **Prawo do emerytury proporcjonalnej znalazło też pełne potwierdzenie w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego (SN) z dnia 12.04.2018r.** (Sygn. Akt II UK 53/17) w którym SN oddalił skargę kasacyjną ZUS, **utrzymując korzystny dla zainteresowanego emeryta wyrok Sądu Apelacyjnego, pozwalający na wybór emerytury proporcjonalnej.**
4. **SN w innym składzie wydał sprzeczny wyrok z dnia 18.04.2018r** (w podobnej sprawie),. (Sygn. Akt II UK 62/17), w którym uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w (...) **do ponownego rozpoznania.** Sąd Najwyższy z dnia 18.04.2018r rozpatrzył ww. sprawę nie biorąc pod uwagę utrwalonej linii orzecznictwa, na którą składa się wcześniejszy rozstrzygający i ostateczny wyrok Sądu Najwyższego (SN) z dnia 12.04.2018r. i siedem (7) wyroków Sądów Apelacyjnych (patrz powyżej)
5. **SN wyrokiem 24 października 2018 r.** (sygn. akt II UK 208/17) uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie **do ponownego rozpoznania**, a Sąd Apelacyjny wyznaczył termin rozprawy na 26 czerwca 2019 r., sygn. akt III AUa 1/19.
6. **Sąd Najwyższy w składzie zwykłym w dniu 13 listopada 2018 r.**(Sygn. akt II UK 351/17), rozpoznający jeszcze inną podobną skargę kasacyjną organu rentowego od wyroku sądu apelacyjnego, doszedł do przekonania, że problem interpretacji zapisów polsko-amerykańskiej umowy o zabezpieczeniu społecznym jest na tyle poważny, że wymaga rozważenia w składzie powiększonym i dlatego przedstawił pytanie prawne następującej treści:
„Czy wysokość emerytury proporcjonalnej, ustalonej zgodnie z art. 9 ust. 4 w związku z ust. 3 umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki z 2 kwietnia 2008 r. (Dz. U. z 2009 r. Nr 46, poz. 374), jest korzystniejsza tylko wtedy, gdy jest wyższa od wysokości emerytury pełnej, ustalonej wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia zgromadzonych na podstawie przepisów prawa Rzeczypospolitej Polskiej, czy też ubezpieczony może wybrać w Polsce emeryturę proporcjonalną jako korzystniejszą ze względu na amerykańskie przepisy o redukcji świadczeń (Windfall Elimination Provision)?”
7. **SN odroczył na posiedzeniach odpowiednio 12 grudnia 2018 r. i 17 kwietnia 2019 r.** sprawy o sygn. akt II UK 498/17, II UK 120/18 (najprawdopodobniej z uwagi na przekazanie zagadnienia powiększonemu składowi SN).
8. Sprawy o sygn. akt II UK 89/18, II UK 509/17 **SN przyjął do rozpoznania** jednakże dotychczas brak jest informacji o terminach rozpraw.
9. W dniu 23 maja 2019 r. **Sąd Najwyższy w składzie siedmiu sędziów**, po rozpoznaniu w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych zagadnienia prawnego przedstawionego postanowieniem Sądu Najwyższego z 13 listopada 2018 r., Sygn. Akt II UK 351/17, **podjął uchwałę następującej treści:**

„Wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 9 pkt 4 w związku z pkt 3 Umowy o zabezpieczeniu społecznym między Rzeczpospolitą Polską a Stanami Zjednoczonymi Ameryki, podpisanej w Warszawie dnia 2 kwietnia 2008 r. (Dz.U. z 2009 r. Nr 46, poz. 374) jest korzystniejsza wtedy, gdy jest wyższa od wysokości emerytury ustalonej wyłącznie na podstawie okresów ubezpieczenia zgromadzonych zgodnie z przepisami prawa Rzeczypospolitej Polskiej.”

W uzasadnieniu stanowiska wyrażonego w sentencji uchwały podjętej w odpowiedzi na ww. pytanie Sąd Najwyższy w składzie powiększonym, odwołał się do metod wykładni językowej oraz systemowej i na tej podstawie **doszedł do wniosku, że parametr „korzystności” – powiązany jest z wysokością świadczeń.**

SN w poszerzonym składzie w swoim uzasadnieniu nie wyjaśnia jaka wykładnia językowa pozwoliła mu na nadanie słowu „korzystny”, nowego i nie istniejącego dotychczas w polskich słownikach wyrazów bliskoznacznych i synonimów, znaczenia „wyższy”.

Słowo „korzystny” (pożądany) nie jest synonimem słowa „wyższy”.

SN w poszerzonym składzie nie udzielił też odpowiedzi na pytanie „...czy też ubezpieczony może wybrać w Polsce emeryturę proporcjonalną...”

Należy tu przypomnieć, że prawo wyboru emerytury proporcjonalnej (niższej) wynika przede wszystkim z Art. 95. 1. ustawy o emeryturach a nie tylko ze spornego Art. 9. 3 umowy.

Artykuł 95. 1. mówi: „W razie zbiegu u jednej osoby prawa do kilku świadczeń przewidzianych w ustawie wypłaca się jedno z tych świadczeń – wyższe lub wybrane przez zainteresowanego.”

Sąd Najwyższy w poszerzonym składzie potwierdzając wypaczającą Art. 9. pkt 3 i 4. interpretację ZUS uczynił artykuł ten martwym, co w konsekwencji zmieniło umowę.

Czy Sąd Najwyższy, poprzez uchwałę, może zmienić międzynarodową umowę?

Wygląda na to, że jedynie rozstrzygające i ostateczne wyroki zostały wydane przez Sąd Najwyższy w latach 2015-2019 w dwóch sprawach (sygn. akt II UK 13/17) (Sygn. Akt II UK 53/17), w których SN przyznał niższą emeryturę proporcjonalną zamiast wyższej kwotowo emerytury pełnej, nie przyjmując skargi do rozpoznania albo oddalając kasację. W pozostałych przypadkach SN skierował sprawy do ponownego rozpoznania lub je odroczył. W jednym przypadku skierował pytanie prawne do SN w poszerzonym składzie.

Wydaje się, że **z powodu niedoinformowania Sądy do których odwoływał się ZUS nie brały pod uwagę informacji ZUS, potwierdzającej prawo do wyboru emerytury proporcjonalnej,** publikowanej na stronach internetowych konsulatów RP w USA. Informacja ta właściwie interpretowała Art. 9. pkt 3 umowy i całkowicie przeczyła odmownym i bezpodstawnym decyzjom ZUS w sprawie prawa do emerytury proporcjonalnej.

Prawdopodobnie też, **ZUS nie informował Sądów o tym, że SSA w USA stosuje zasadę korzystności i przyznaje niższe emerytury proporcjonalne zamiast pełnych,** chroniąc w ten sposób świadczeniobiorców przed niekorzystnym potrąceniem WEP, **co uprawnia również ZUS do stosowania tej samej zasady w oparciu o Art. 7. 2. umowy.**

Czy aby Sądy sprzyjające odmownym decyzjom ZUS, dotyczącym prawa do wyboru emerytury proporcjonalnej, nie zostały wprowadzone w błąd?

ZAŁĄCZNIK

*Program Operations Manual System (POMS)

Effective Dates: 03/23/2004 - Present Previous | Next

TN 10 (03-04)

GN 01701.305 Recalculations Involving Totalization and the Windfall Elimination Provision (WEP)

A. Introduction

If a worker receiving a Totalization benefit continues working and earns additional U.S. quarters of coverage (QCs), it could result in the worker becoming insured based on U.S. coverage alone. In such cases, the benefit is generally recomputed and the worker is converted to a non-Totalization benefit since it is generally greater than the Totalization benefit. However, if the worker also receives a pension based on noncovered employment, it could mean the WEP would now apply since the worker would no longer receive a Totalization benefit. It is possible in some situations that the non-Totalization benefit with WEP applied would be less than the Totalization benefit where WEP does not apply.

B. Policy

1. General

The Totalization benefit will continue to be paid if the non-Totalization benefit, computed using the applicable WEP formula, would be less than the Totalization benefit. However, earnings and quarters of coverage in the year insured status is met based on U.S. coverage alone and in subsequent years cannot be used to recompute the Totalization primary insurance amount (PIA).

**Dyrektor R. Wójcik w swoim liście (DSZ.I.5551-2-10-JK/13) do SSA wyjaśnia, że sytuacje w których emerytura proporcjonalna byłaby wyższa od emerytury pełnej, w opinii Departamentu są mało prawdopodobne i mogą dotyczyć sporadycznych przypadków.

Dyrektor R. Wójcik pisze, że teoretycznie sytuacja taka byłaby możliwa przy jednoczesnym wystąpieniu następujących warunków: Gdyby świadczeniobiorca nabył prawo do pełnej emerytury na podstawie Art.28 ustawy o emeryturach (15 lat dla kobiet lub 20 lat dla mężczyzn - emerytura ta nie podlega podwyższeniu do wysokości kwoty najniższej emerytury) a posiadał okresy ubezpieczenia amerykańskie, które po zsumowaniu z okresami polskimi spowodowałyby uzyskanie prawa do emerytury na podstawie Art. 27 ustawy (20 lat dla kobiet lub 25 lat dla mężczyzn - emerytura ta podlega podwyższeniu do wysokości kwoty najniższej emerytury), to emerytura pełna (wg. Art. 28) byłaby mniejsza od emerytury proporcjonalnej (wg. Art. 27)

Teoretyczny przykład (kobieta - 19 lat ubezpieczenia polskiego i 12 miesięcy ubezpieczenia amerykańskiego) **podany przez Dyrektora R. Wojcika sprzeczny jest jednak z umową i polską ustawą o emeryturach.** Według umowy prawo do emerytury proporcjonalnej przysługuje po sześciu kwartałach (18 mies.) ubezpieczenia amerykańskiego a nie 12 mies. jak napisał Dyrektor R. Wójcik.

Również, po zsumowaniu okresów polskich i amerykańskich i spełnieniu wymagania wynikającego z Art. 27, emerytura ta nie podlegałaby podwyższeniu do wysokości kwoty najniższej emerytury, jak pisze Dyrektor R. Wójcik, ze względu na ograniczenia jakie wprowadza **Art. 85. 5. ustawy** o emeryturach w stosunku do polskich emerytów pobierających również emerytury z SS i mieszkających w USA (**dotyczy tylko mieszkających w Polsce i wymaga sumowania świadczeń**). „*Art 85.5. Przepis ust. 4 stosuje się do świadczeń przyznanych zgodnie z postanowieniami umów międzynarodowych ubezpieczonym zamieszkałym w Polsce, w taki sposób, aby suma świadczenia przyznanego na podstawie ustawy i świadczenia zagranicznego nie była niższa od kwoty świadczeń określonych w ust. 1–3” (tzn. nie była niższa od najniższej emerytury).*